

50
11

ГЛАСНИК

СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА

Књ. II св. 1

21.08.1950

БЕОГРАД

1950

Говор, осим тога, не зна, као ни ист. Бачка и ист. Срем, за западнобачку и западносремску црту $\text{ѣ} > \text{и}$ у *сѣјаши*, *смѣјаши* се итд., али, са друге стране, зна за западнобачко и западносремско чување наст. -ом у дат. — лок. јд. прид. и заменица и за заменицу *њѣв* (такође западну црту). Отуд Бегеч преме Силбашу (који долази овамо с обзиром на квантитет и на неке ситније црте) — показује нешто источнију боју (Силбаш има *сѣјаши*) и слаже се са Равном из исте зоне (Равно има *сѣјаши*).

У погледу вокализма бегечки говор се не слаже потпуно са осталим бачким местима која је Иван Поповић раније обишао: флукуација вокала *е* и *о* знатно је слабија него што је иначе у Бачкој. Узрок томе ће бити блиске везе са суседним Сремом, који ту флукуацију не познаје, или је познаје у сасвим слабој мери. На такву изолованост овог дела Подунавља од остале Бачке указује и месна традиција која Бегеч ставља у „Подунавље“, а Бачком назива само северније области. Али се ипак не може рећи да бегечки вокализам не улази у бачки систем: вокали \bar{e} и \bar{o} су у њемх онакви као и у осталој Бачкој: затворенији од нормалних књижевних, а то није ни сремска ни банатска црта.

По другим својим особинама бегечки говор припада потпуно бачком говору: нарочито је важно што познаје врло живу употребу старог лок. мн. имен. на -а: *Дѣца се играју ѿо дѣска*. — *ѹ гаћа с[у] ѿшли*. — *Дѣвојѣка у ѿдѣуча, момака ѹ чизма*. — *И ѿѿ свѣ^а ѹ шѣала сѣавало*. — *Јѣ ѿдѣм у чѣзма*. — *У гаћа сѣ^аде*. — Познати су, разуме се, и арх. облици мушког рода: *Траже ѿо рѣшѣви јаја*. — *На коњи*. — *С коѿли* и др. Још Вук је констатовао ове облике на -а као специфично бачку црту (Банат их не познаје)¹⁾, а већ и у посећеним местима северног Срема може се констатовати, и у Чалми и у Ст. Бановцима, да ти облици у сремском говору претстављају реткост.

Овакво простирање тих арх. пад. облика врло се лепо поклапа са оним што проф. Белић учи о формирању шумадиско-сремског говора уопште²⁾. Он, даље, каже (ор. cit., 115—116) да су овакви архаични облици припадали староме екавскоме говору, па да су доцније потиснути херцеговачким облицима са завршетком -ма. Постоји уствари читав низ ступњева у чувању ових облика на шумадиско-сремскоме терену: најархаичнији је бачки говор, затим их Срем већ слабије чува (али потребна су детаљнија испитивања), још мање је конзервативна Поцерина: Московљевић налази само

¹⁾ Исп. код А. Белића, Глас СКА ЉХХVIII, 114, цитат из Вука: „у Сријему и (особито) у Бачкој“.

²⁾ О српским или хрв. дијал., Глас LXXVIII, 87—94.